

Aktivace parasympatického nervového systému

Galerie města Pardubic (GAMPA) se proměňuje v experimentální prostor, jenž umožňuje transgresivní zkušenosť.

Pod kuratelou Izy Kaszyńskę a Piotra Sikory se v umělecké studii *Oko / Ucho* autoři zajímají o evoluci lidských smyslů a myšlení. Čím je naše vnímání podmíněno a ovlivňováno? Parasympatický nervový systém zpomaluje organismus, pomáhá navodit uvolnění a relaxaci. V době přehlcené digitálními technologiemi – kdy nastává otázka, jestli si její četnou přítomnost vybíráme nebo už na výběr nemáme, se objevují časté tendenze tzv. „návratu sám k sobě“, „návratu k přírodě“, které jsou ale často založeny na romantizujících ideálech a představách, které a priori není možné naplnit. Nicméně snahy neutuchají a člověk po vypnutí počítače, tedy spíše po jeho přepnutí do „spánku“, svléká svůj každodenní šat a mění jej za hábit, ve kterém přes noc posedává v chýši a vstřebává nejrůznější bylinky a drogy pro přechod do jiného stavu vědomí. Snaha „navrátit se zpět k sobě“ tak dostává konkrétních kulis i prostředků a po návratu k sobě se exaltovaný opět navrací za svůj počítač – ovšem s množstvím nových historek, které uplatní při nejbližší konzumaci poledního menu.

Dech se prohlubuje a prodlužuje

Opakem parasympatiku je komplementární sympatický nervový systém, který ve zkratce odpovídá za tři základní reakce organismu, jež nás nutí jednat, neboli: bojovat, uteč, zmrzni (z angл. fight, flight, freeze). Takové reakce jsou člověku častou zkušenosťí a právě kurátorský tým chce v prostorách galerie vytvořit místo, kde se myslí dopřeje úleva a pocit bezpečí. Vybrané práce umělkyně mají takové stavby navodit.

Umělecká dvojice *StonyTellers*, tedy Jana Mikle a Tania Nikulina, se zaměřily na experiment s pěstováním hub a v prostoru

galerie vytvořily amatérskou mykologickou laboratoř. Další umělkyně, Edka Jarząb a Anna Siekierska, se rozhodly vytvořit tvůrčí tandem. Skrze průvodkyni vybranou z rostlinné říše – samotnou mandragorou, jež je mytologií opředená o magické i léčivé účinky, se spolu s kurátory oddali do týden trvajících prací soustředěných na praktiky hlubokého naslouchání, meditace a vykurování. V jejich práci chtěli nechat mandragoru znova vstoupit do uzdravujícího vztahu s lidským světem. U tohoto záměru nechybí samozřejmě současná tendence a tenze pomyslet na ochranu lesů nebo se vztahovat k problematice nerostných surovin či využívání mokřadů pro stavbu dalších sídlišť či silnic – zkrátka rituál se spásnými myšlenkami, které se přemění v artefakty v galerii pro několik málo návštěvníků v rámci perceptuálního množství zájemců o kulturní dění, jež je v oblasti galerijní a výstavní činnosti v turismu něco málo pod 2%, přestože roste.

Přestat vnímat skrze EGO, tedy tak, že je člověk nadřazen, ale smýšlet EKO, tedy tak, že člověk je součástí, je hodnotné přechýlení myslí, jež je základem pro jiný přístup v jednání. Do jaké míry lze ale ovládnout mandragoru a změnit skrze ni produkování uhlíkové stopy, je vskutku otázkou. V knize *The Botany of Desire: A Plant's-Eye View of the World* (Random House, 2001) uvádí americký vědec a environmentální žurnalista Michael Pollan teorii, ve které předkládá principy koevoluce, kdy rostliny ovládají člověka na základě čtyř základních lidských tužeb. V jablku se odráží touha po sladkostech, v tulipánu po krásě, v marihuáně po opojení a v bramborách po kontrole. Rostliny tak přechází do aktivní role a podmaňují si tužby člověka. Každá úvahová část představuje lidskou domestikaci a člověka jako „lidského čmeláka“ a skrze tyto úvahy a výzkumy se Pollan dostává až k problematice genetické modifikace.

Galerie jako laboratoř myslí

Můžeme-li si tedy podmanit bylinky a dojít skrze ně k vyřešení environmentální krize zřejmě výstava nedokáže, ale v rámci kooperace s mandragorou je jisté, že aktivace parasympatického nervového systému může proběhnout. ∞

Oko / Ucho
GAMPA (Příhrádek 5, Pardubice)
15. 9.–28. 11

Výtvarné podoby i životní styl civilizované ženy

Výstava *Civilizovaná žena*, kterou uvádí Moravská galerie v Brně, sleduje paralelní procesy modernizace a ženské emancipace, které doprovázely vznik a rozvoj české moderní kultury a které kulminovaly v meziválečné době.

Postava civilizované a moderní ženy, jejíž modifikace se souběžně objevovaly rovněž jinde v Evropě, se stala jedním z důležitých emblémů nově založeného státu – i skrze ni se první republika prezentovala dovnitř a navezeno jako moderní, pokrokový a demokratický stát. Přídavné jméno „civilizovaná“ v sobě ovšem nese specifické významy. Nejenže odkazuje k modernistické doktríně pokroku, ale zdůrazňuje také rád, racionalitu, uniformitu a disciplínu, jimiž se měl nový věk zasadně odlišit od všeho necivilizovaného, nekulтивovaného, přírodního a neukázněného, a to jak na rovině diference genderové (zpátečnické a iracionální ženy), tak rasové a etnické (primitivní „divoši“).

Do dobového malířství, sochařství i fotografie se postava civilizované ženy výrazně promítla a silně rezonovala zvláště v tvorbě první generace umělkyně s plně hodnotným vysokoškolským vzděláním. Její výtvarné podoby (a podobizny) však tvorí jen jednu z oblastí této výstavy. V centru její pozornosti jsou rovněž ty aspekty vizuální kultury, které měly mezi výkony na ženy bezprostřední dopad, a to i mimo elitní umění milovné kruhy. Proto klade důraz na životní styl včetně bydlení a odívání a neopomíjí ani transfery moderního ženství do popkultury, zastoupené především reklamou, filmem a zábavními obrázkovými časopisy, včetně humoristických periodik. Zvláště karikatura a satirická kresba výborně dokládají ideovou rozpolenost, s níž prvorepubliková společnost přijímala ženskou emancipaci. $\circ$

Civilizovaná žena: Ideál i paradox prvekrepublikové vizuální kultury
Moravská galerie – Místodržitelský palác
(Moravské náměstí 1, Brno)
8. 10. 2021 – 10. 7. 2022